

ΔΡ ΙΩΑΝΝΗΣ Ε. ΚΩΤΟΥΛΑΣ

Ιστορικός, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

<https://uoa.academia.edu/IoannisKotoulas>, <https://www.researchgate.net/profile/Ioannis-Kotoulas>, ikotoulas@turkmas.uoa.gr

Ακαδημαϊκοί τίτλοι

Διδακτορικό Δίπλωμα Γεωπολιτικής (PhD in Geopolitics), Πανεπιστήμιο Αθηνών/Τμήμα Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών

Διδακτορικό Δίπλωμα Ιστορίας (PhD in History), Πανεπιστήμιο Αθηνών/Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ιστορίας (MPhil), Πανεπιστήμιο Αθηνών/Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Πτυχίο Ιστορίας και Αρχαιολογίας (BA), Πανεπιστήμιο Αθηνών/Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Ακαδημαϊκή διδασκαλία και έρευνα

2015- Πανεπιστήμιο Αθηνών/Τμήμα Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, Διδάσκων Γεωπολιτικής

2018-2022 Tbilisi State University (Τιφλίδα), Επισκέπτης Διδάσκων Ελληνικών Σπουδών

2015 Leipzig Universität/Global and European Studies Institute, Επισκέπτης Ερευνητής

Προσκεκλημένος ομιλητής

State Department/Foreign Service Institute (2021-), Σχολή Νομικού Σώματος Ενόπλων Δυνάμεων (2021-), Σχολή Εθνικής Άμυνας (2022-), Ναυτική Σχολή Πολέμου (2022-), University of Peking (Πεκίνο)/Department of Greek Studies (2024), Tongji University (Σαγκάη)/School of Political Science and International Relations (2024), Xi'an International Studies University (Σιάν)/School of International Relations (2024), Croatian Defence Academy (Ζάγκρεμπ) (2024), Chinese Academy of Social Sciences (Πεκίνο) (2023), Tsinghua University (Πεκίνο)/Department of International Relations (2023), Odesa National University (Οδησσός)/Department of International Relations (2023), University of Georgia (Τιφλίδα) (2019), Georgian Strategic Analysis Center (Τιφλίδα) (2019)

Πρόσθετες θέσεις και ιδιότητες

2023- Policy Journal, Ακαδημαϊκός σύμβουλος, [link](#)

2021- Egyptian Center for Strategic Studies (Κάιρο), Εξωτερικός συνεργάτης, [link](#)

2020- Investigative Project on Terrorism (Ουάσιγκτον), Senior Fellow, [link](#)

2019- Al-Ahram Weekly (Κάιρο), Αρθρογράφος, [link](#)

2019- Foreign Affairs Institute/Ινστιτούτο Εξωτερικών Υποθέσεων (Αθήνα), Επιστημονική Επιτροπή, [link](#)

2019- Liberal Arts and Social Sciences International Journal [ISSN 2664-8148], Associate Editor, [link](#)

2017- Πανεπιστήμιο Αιγαίου/Τμήμα Γεωγραφίας, Εργαστήριο Ανάλυσης και Οπτικοποίησης Χωροχρονικών Δεδομένων, Εξωτερικός συνεργάτης, [link](#)

2012-2023 Foreign Affairs Hellenic Edition [ISSN 2241-1178], Ακαδημαϊκός σύμβουλος, [link](#)

2018-2021 Tbilisi State University, Υπεύθυνος εξετάσεων πιστοποίησης ελληνομάθειας

2021 Tbilisi State University, Οργανωτική Επιτροπή Τετάρτου Συνεδρίου Νεοελληνιστών Γεωργίας, [link](#)

2017 Οργανωτική Επιτροπή διεθνούς συνεδρίου *Σύγχρονες γεωπολιτικές αναγνώσεις στην Ευρύτερη Μέση Ανατολή: Ασφάλεια, Οικονομία, Πολιτική, Πολιτισμός*, Πανεπιστήμιο Αθηνών/Τμήμα Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, [link](#)

2003-2004 Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών Πεζικού/Σχολή Βαρών Όπλων, Έφεδρος Ανθυπολοχαγός (ΠΖ)

2000-2002 Allgemeines Künstlerlexikon [ISBN 978-3-598-22740-0], Ακαδημαϊκός συνεργάτης, [link](#)

2000-2003 Μουσείο Κοσμήματος Ηλία Λαλαούνη, Επιμελητής

2000 Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών (Βούρου-Ευταξία), Επιμελητής

Υπεύθυνος Επιστημονικών Προγραμμάτων και πρακτικής ασκήσεως μεταπτυχιακών φοιτητών προγράμματος ΕΠΕΑΕΚ

2000 Πανεπιστήμιο Αθηνών/Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Βοηθός Ερευνητής

Επιστημονικές εταιρείες: Council for International Relations-Greece, Balkan History Association, Foreign Affairs Institute, Εταιρεία Λακωνικών Σπουδών, Εταιρεία Ελλήνων Φιλολόγων

Peer Reviewer: Journal of Military Studies, Hiperboreea, Polish Political Science Yearbook

Υποτροφίες: Deutscher Akademischer Austauschdienst (DAAD), Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών

Ερευνητικά ενδιαφέροντα: Θεωρία και Ιστορία των Διεθνών Σχέσεων, Κλασική Γεωπολιτική, Ιστορία νεωτέρου Ελληνισμού, νεοελληνική εξωτερική πολιτική, ιστορική ταυτότητα, Ιστορία του Πολιτισμού

Ετεροαναφορές-ποσοτικοί δείκτες: 55 διεθνείς ετεροαναφορές [[Google Scholar](#)], Research Interest Score 426.3 [[ResearchGate](#)]

Επίβλεψη μεταπτυχιακών διπλωματικών εργασιών: 34 διπλωματικές εργασίες, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ξένες γλώσσες: Αγγλική (Άριστη γνώση Γ2/C2), Γερμανική (Πολύ καλή γνώση Γ1/C1), Ιταλική (Άριστη γνώση Γ2/C2)

1. ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ

1.1 Μονογραφίες

(2024) Γεωπολιτική και πληθυσμός: Δημογραφία, πολιτισμός, συγκρούσεις (υπό έκδοση)

[1. Θεωρία Πολιτικής Δημογραφίας 1.1 Θεωρία Δημογραφίας 1.2 Θρησκευτικές αναφορές και δημογραφική συμπεριφορά 1.3 Δημογραφία και θρησκευτική ισχύς 2. Πολιτισμικοί θύλακοι και απομονωτιστικές ομάδες 2.1 Γενικές παρατηρήσεις 2.2 Χριστιανικές απομονωτιστικές ομάδες 2.3 Ισλαμικές απομονωτιστικές ομάδες 3. Δημογραφική ασφάλεια και μειονότητες 3.1 Θεωρία δημογραφικής ασφαλείας 3.2 Κυρίαρχες μειονότητες 4. Περιβάλλον, πληθυσμοί και ασφάλεια 4.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις 4.2 Η ασφάλεια υδάτων 4.3 Ο υψηλός εξαστισμός 4.4 Η υψηλή αναλογία νέων αρρένων 4.5 Η υψηλή αναλογία φύλου 4.6 Η γήρανση του πληθυσμού 4.7 Δημογραφική τρομοκρατία]

(2024) Γεωπολιτική του πολέμου κατά της Ουκρανίας (Αθήνα: Παπαζήσης, υπό έκδοση)

[1. Το ιστορικό και γεωπολιτικό υπόβαθρο 1.1 Το γεωφυσικό και ιστορικό υπόβαθρο 1.2 Η Ρωσία ως γεωπολιτικός δρών στην μακρά ιστορική διάρκεια 1.3 Η γεωπολιτική σχέση Ρωσίας-Ουκρανίας 1914-2022 2. Ρωσικός αναθεωρητισμός και προπαγάνδα 2.1 Ο ρωσικός αναθεωρητισμός 2.2 Θέματα της ρωσικής προπαγάνδας 3. Εξέλιξη και γεωπολιτικές συνέπειες της εισβολής 3.1 Οι στρατηγικοί στόχοι της Ρωσίας 3.2 Η κλιμάκωση 3.3 Η εισβολή του 2022 3.4 Γεωπολιτικές και ανθρώπινες συνέπειες του πολέμου 4. Πολεμικά μαθήματα και σενάρια 4.1 Γενικές παρατηρήσεις 4.2 Ο πόλεμος στην ξηρά 4.3 Ο πόλεμος στην θάλασσα και τον αέρα 4.4 Πολεμικά σενάρια 5. Συμπεράσματα]

(2024) Γεωγραφία και ιστορική εικόνα του αρχαίου κόσμου (Αθήνα: Παπαζήσης, υπό έκδοση)

[1. Η Ελλάδα ως γεωπολιτισμική ενότητα 2. Ο αρχαίος ελληνικός πληθυσμός 3. Μονογαμία και δημοκρατία στην αρχαιότητα 4. Αρχαία Κίνα και Ρώμη 5. Η ιστορική εικόνα της Σπάρτης στην Γερμανία τον 18ο και 19ο αιώνα 6. Η *Ωδή στον Μίθρα* του Kipling]

(2022) Geopolitics of the War in Ukraine [& Wolfgang Puzsai] (Athens: Foreign Affairs Institute) [80 σελ., ISSN 2241-1178], [link](#)

[1. Background of the 2022 Invasion 2. Russian Revisionism and Ukraine 3. Russian Interests and Strategic Objectives 4. Geopolitical Impact of the Invasion 5. Military and Political-Strategic Lessons 6. Possible Military Scenarios 7. Conclusions]

[Συμπερίληψη σε *Βιβλιογραφία του Πολέμου στην Ουκρανία* από Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 9/2022, [link](#), αναδημοσίευση: Austria Institut für Europa- und Sicherheitspolitik, (Βιέννη) 6/2022, [link](#), National Institute for Strategic Studies (Κίεβο), 8/2022, [link](#)]

(2021) Ιστορία της ελληνικής Γεωπολιτικής (Αθήνα: Λειμών) [xxiv+904 σελ., ISBN 978-618-5259-93-8], [link](#)

[1. Εισαγωγή 2. Ιστορικές σχολές της Κλασικής Γεωπολιτικής 3. Πρωτογενείς γεωπολιτικές διατυπώσεις, 1830-1922 4. Πρωτογενείς γεωπολιτικές διατυπώσεις, 1922-1944 5. Πρωτογενείς γεωπολιτικές διατυπώσεις, 1944-σήμερα 6. Η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση]

[Παρουσιάσεις: P. Krimpas, *Hiberboreea* 10:2 (12/2023), 268-271, [link](#), Α. Κατσώνης, *Foreign Affairs Hellenic Edition* 72 (10/2021), 153-159, [link](#)]

(2021) Εισαγωγή στην Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση (Αθήνα: Λειμών) [240 σελ., ISBN 978-618-5636-01-2], [link](#)

[1. Θεμελιώδεις έννοιες της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως 2. Η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση ως Επιστημονικό Ερευνητικό Πρόγραμμα 3. Η αρνητική ευρετική 4. Η θετική ευρετική 5. Συμπεράσματα]

(2019) Ιστορία και γεωπολιτική της νεώτερης Ελλάδος (Αθήνα: Λειμών) [294 σελ., ISBN 978-618-5259-56-3], [link](#)

[1. Γεωπολιτική της Επανάστασεως του 1821 2. Γεωπολιτικές παράμετροι του Μακεδονικού Ζητήματος 3. Η στρατηγική της Ελλάδος στο Αιγαίο Πέλαγος, 1830-1922 4. Το Κυπριακό Ζήτημα ως δίλημμα δημογραφικής ασφαλείας 5. Η ιστορική ταυτότητα των Ελλήνων Πομάκων 6. Ιθαγένεια και ελληνική κρατική κυριαρχία]

[Παρουσιάσεις: Α. Κρητικού, *Foreign Affairs Hellenic Edition* 63 (4/2020), 162-166, [link](#), Γ. Τσερεβελάκης, *Φρέαρ*, 5/2020, [link](#)]

(2019) Αρχιτεκτονική και ιδεολογία (Αθήνα: Λειμών) [268 σελ., ISBN 978-618-5259-42-6], [link](#)

[1. Ιστορική ανάπτυξη της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής 1.1 Το ιστορικό πλαίσιο του 19ου αιώνας 1.2 Η Αθήνα ως εθνικό κέντρο 1.3 Η Μεγάλη Ιδέα ως εκσυγχρονιστική ιδεολογία 1.4 Τυπολογία της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής 2. Νεογοτθική αρχιτεκτονική στην Ευρώπη και την Ελλάδα 2.1 Ο νεογοτθικός ρυθμός στην Ευρώπη 2.2 Ο νεογοτθικός ρυθμός στην Ελλάδα Συμπεράσματα]

(2011) Μετανάστευση και κυρίαρχη εθνική κουλτούρα: Θρησκεία, πολιτική, πολυπολιτισμικότητα (Αθήνα: Παπαζήσης)

[438 σελ., ISBN 978-960-02-2615-7], [link](#), πανεπιστημιακό σύγγραμμα Εύδοξος: κωδ. 12776048, [link](#)]

[1. Τα όρια και η υπέρβαση της πολυπολιτισμικότητας 2. Οι συνέπειες της πολυπολιτισμικότητας και της μαζικής μετανάστευσης 3. Η Κυρίαρχη Κουλτούρα Excursus: Εθνοτική ομοιογένεια και κρατική συνοχή]

[Παρουσιάσεις: *Εστία*, φ. 26/1/2012, *Foreign Affairs Hellenic Edition*, 24/4/2012, [link](#)]

1.2 Επιστημονικός εκδότης/επιμελητής βιβλίων (Editor)

(2024) Greece Reborn: Aspects of Modern Greece, 1821-2021 (Bern: Peter Lang), [link](#)

[Introduction Section 1: History and Culture Section 2: Geopolitics and International Relations]

(2024) Montenegro and Greece, in documents from the Archives of the MFA of Greece 1880- 1917

[& R. Rasporović] (Podgorica: University of Montenegro) [1. Introduction 2. Documents 1880-1917]

1.3 Διδακτορικές διατριβές

(2020) Ιστορία της ελληνικής Γεωπολιτικής, διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών/Τμήμα Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, 1124 σελ., [link](#) [Εκτενής αγγλική περίληψη: [link](#)]

(2017) Η ευρωπαϊκή νεογοτθική παράδοση και η αρχιτεκτονική του ελλαδικού χώρου, 1830-1897, διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών/Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, δύο τόμοι, 246+136 σελ., [link](#)

2. ΑΡΘΡΑ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΜΕ ΚΡΙΤΕΣ, ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΥΣ ΤΟΜΟΥΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

2.1 Άρθρα σε περιοδικά με κριτές, συλλογικούς τόμους, πρακτικά συνεδρίων

66. (2024) «Η ελληνική γεωπολιτική των υδάτων», Επίμετρο στο: Blanchon, David, *Γεωπολιτική των υδάτων*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2024, υπό έκδοση
65. (2024) 'Geopolitical Orientations of Greece, 1830-2021', στο: Ioannis E. Kotoulas et al (eds), *Greece Reborn: Aspects of Modern Greece, 1821-2021*, Bern: Peter Lang, υπό δημοσίευση
64. (2024) 'Introduction: Greece, 200 Years after the Revolution', στο: Ioannis E. Kotoulas et al (eds), *Greece Reborn: Aspects of Modern Greece, 1821-2021*, Bern: Peter Lang, υπό δημοσίευση
63. (2024) 'Introduction', στο: R. Rasporović & I.E. Kotoulas (eds), *Montenegro and Greece, in documents from the Archives of the MFA of Greece 1880- 1917*, Podgorica: University of Montenegro
62. (2024) «Η Δύση και ο πόλεμος στην Ουκρανία», *Policy Journal* 4 (4/2024), υπό δημοσίευση
61. (2023) 'The Image of the War against Ukraine in Greek Media', στο: *Image of Ukraine: Social Political Representations and Linguistic Reflection of Military Realities in Foreign and Inner Media*, Odesa: National Odesa University, 2023, 89-98, [link](#)
60. (2023) «Η ανάπτυξη της Γεωγραφίας στην Ελλάδα, 1830-1922», στο: *Modern Greek Studies in Georgia 4: Πρακτικά Τετάρτου Συνεδρίου της Εταιρείας Νεοελληνιστών της Γεωργίας*, Tbilisi: Tbilisi State University, 2023, 48-68, [link](#)
59. (2023) «Οι στρατηγικοί στόχοι της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία», *Policy Journal* 2 (12/2023), υπό δημοσίευση
58. (2023) 'Greece, 70 Years in NATO', Foreign Affairs Institute Report 6, 4/2023, [link](#)
57. (2023) «Ο μύθος του πολυπολικού κόσμου», *Foreign Affairs Hellenic Edition* 81 (4/2023), 97-110, [link](#)
56. (2022) 'The Geopolitics of the 1821 Greek Revolution', *Open Military Studies* 2:1 (2022), 224-236, [link](#)
55. (2022) 'Russia as a Revisionist State and the 2022 Invasion of Ukraine', στο: I. Ivanovych (ed.), *The Russian-Ukrainian War (2014-2022): Historical, Political, Cultural-Educational, Religious, Economic and Legal Aspects*, Riga: Baltija Publishing, 2022, 551-556, [link](#)
54. (2022) «Η ρωσική προπαγάνδα και η Ουκρανία», *Foreign Affairs Hellenic Edition* 79 (12/2022), 44-57, [link](#)
53. (2022) 'Orthodox Geopolitics: How Russia Uses Religion for its Foreign Policy', Foreign Affairs Institute Report 5, 10/2022, [link](#)
52. (2022) «Γεωπολιτική και ιδεολογίες του Ελληνισμού, 1830-2021», στο: Α. Γραμμένος & Θ.Γ. Γιαννόπουλος (επιμ.), «*Το μυστήριο του μέλλοντος ημών*»: *Ελληνική ταυτότητα και πολιτική στον τρίτο αιώνα ελεύθερου ελληνικού βίου*, Αθήνα 2022, 91-118, [link](#)
51. (2021) 'Greece as a Frontline State in the Historical Long Durée', *Journal of Military Studies* 10 (2021), 82-89, [link](#)
50. (2021) «Περί του Θηρίου στο Κοράνιο», *Θεολογία* 92:2 (12/2021), 173-178, [link](#)
49. (2021) «Υποκαταστάσεις γλωσσών στην ιστορική διαχρονία», *Πλάτων* 63 (2021), 183-198, [link](#)
48. (2021) 'India and Greece as Strategic Partners', *Defence and Security Alert* 12:7 (4/2021), 34-39, [link](#)
47. (2021) 'Bibliography of Halford J. Mackinder's Works', *The Bellona Quarterly* 704:1 (3/2021), 105-122, [link](#)
46. (2021) «Η δημογραφική μηχανική της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας», *Νέος Ελληνισμός* 2 (2021), 83-94, [link](#)
45. (2020) «Εξελικτική Θεωρία και Ιστορία», Πανεπιστήμιο Αιγαίου/Τμήμα Γεωγραφίας, Εργαστήριο Ανάλυσης και Οπτικοποίησης Χωροχρονικών Δεδομένων, Κείμενα Εργασίας αρ. 17, 12/2020, [link](#)
44. (2020) 'Greece as a NATO Member in the Long Durée', *The Bellona Quarterly* 703:4 (12/2020), 84-98, [link](#)
43. (2020) «Η γεωπολιτική σκέψη του Rudolf Kjellén», *Civitas Gentium* 8:1 (6/2020), 142-172, [link](#)
42. (2020) 'The 2020 Migration Crisis on the Greek-Turkish Border: Turkey's Hybrid Warfare against Greece and the European Union' [& Wolfgang Puzstai], *Civitas Gentium* 8:1 (6/2020), 173-185, [link](#)
41. (2020) 'Greek Strategy in the Aegean Sea during the Ottoman Period and World War I', στο: H. Çomak, B.Ş. Şeker & D. Ioannidis (eds), *Ege Jeopolitiği*, Vol. I, Ankara: Nobel, 2020, 765-771, [link](#)
40. (2020) 'Migration as a Weapon: Turkey's Hybrid Warfare against the European Union' [& Wolfgang Puzstai], Foreign Affairs Institute Report No. 1, 6/2020, [link](#)

39. (2020) «Ζωροαστρισιμός και Περσικοί Πόλεμοι», *Παρνασσός* 56 (2015-2020), 345-358, [link](#)
38. (2020) «Υψηλή αναλογία φύλου και θέση της γυναίκας στην αρχαία Αθήνα και Σπάρτη», *Λακωνικά Σπουδαί* 22 (2020), 55-60, [link](#)
37. (2020) «Γεωπολιτικές παράμετροι της τουρκικής εμπλοκής στην Λιβύη», *Foreign Affairs Hellenic Edition* 62 (2/2020), 10-20, [link](#)
36. (2019) «Γεωπολιτική και Διεθνείς Σχέσεις στο έργο του Γεωργίου Σκληρού (1878-1919)», *Modern Greek Studies in Georgia 3: Πρακτικά Τρίτου Συνεδρίου της Εταιρείας Νεοελληνιστών της Γεωργίας*, Tbilisi: Tbilisi State University, 2019, 43-54, [link](#)
35. (2019) «Η ελληνική στρατηγική στον χώρο του Αιγαίου Πελάγους, 1830-1922», *Civitas Gentium* 7:2 (12/2019), 216-231, [link](#)
34. (2019) 'Macro-historical Causes of Modern Mass Migration', *Civitas Gentium* 7:2 (12/2019), 113-123, [link](#)
33. (2019) «Η Ωδή στον Μίθρα του Rudyard Kipling», *Νέα Εστία* 1882 (9/2019), 912-922, [link](#)
32. (2019) «Νομαδικοί πληθυσμοί και πολεμική επέκταση στην ιστορική διαχρονία», *Civitas Gentium* 7:1 (6/2019), 205-228, [link](#)
31. (2019) «Ο ελληνικός πληθυσμός κατά την αρχαιότητα», *Ιστοριογεωγραφικά* 18 (2019), 19-36, [link](#)
30. (2018) «Η Ελλάδα ως γεωπολιτισμική ενότητα κατά την αρχαιότητα», *Πλάτων* 62 (2018), 322-345, [link](#)
29. (2018) 'Ideological Principles of Jabhat al-Nusra in al-Risālah Magazine', *Civitas Gentium* 6:2 (12/2018), 49-60, [link](#)
28. (2018) 'Safe Zones in Syria and Their Impact on Refugee and Migration Flows', στο: *Contemporary Geopolitical Readings of the Wider Middle East: Security, Economy, Politics, Culture*, Athens: Leimon, 2018, 309-318, [link](#)
27. (2018) «Οι Έλληνες Πομάκοι και ο Πυλώνας Πολιτισμός/Πληροφορία», στο: *Contemporary Geopolitical Readings of the Wider Middle East: Security, Economy, Politics, Culture*, Athens: Leimon, 2018, 173-186, [link](#)
26. (2018) «Η γεωπολιτική του Μακεδονικού Ζητήματος», *Foreign Affairs Hellenic Edition* 51 (4/2018), 72-95, [link](#)
25. (2018) «Παράμετροι της ιστορικής ταυτότητας», *Civitas Gentium* 6:1 (3/2018), 155-164, [link](#)
24. (2017) 'Islam in Europe: An Ideological Outline', *Civitas Gentium* 5:4 (12/2017), 15-20, [link](#)
23. (2017) «Εισαγωγή στην γεωπολιτική της Επανάστασης του 1821», *Civitas Gentium* 5:4 (12/2017), 135-148, [link](#)
22. (2017) «Τυπολογία πολιτειακών μονάδων και σχέσεων ισχύος», *Κείμενα Περιφερειακής Επιστήμης* 8:1 (12/2017), 11-27, [link](#)
21. (2017) «Κόμματα ισλαμικών αρχών στην Ευρώπη», *Foreign Affairs Hellenic Edition* 48 (10/2017), 94-108, [link](#)
20. (2017) «Τυπολογία μη εκκοσμηκευμένων πολιτισμικών θυλάκων», Πανεπιστήμιο Αιγαίου/Τμήμα Γεωγραφίας, Εργαστήριο Ανάλυσης και Οπτικοποίησης Χωροχρονικών Δεδομένων, Κείμενα Εργασίας αρ. 15, 6/2017, [link](#)
19. (2017) «Το Κυπριακό ως δίλημμα δημογραφικής ασφαλείας», *Foreign Affairs Hellenic Edition* 44 (2/2017), 104-117, [link](#)
18. (2016) «Η σπάνις ποσίων υδάτων ως δημογραφικός κίνδυνος στην ιστορία», *Civitas Gentium* 4:1 (3/2016), 147-172, [link](#)
17. (2015) «Μεταναστευτική κρίση και ευρωπαϊκή ασφάλεια», *Foreign Affairs Hellenic Edition* 37 (12/2015), 103-121, [link](#)
16. (2015) 'Las tres corrientes del Islam en Europa', *Foreign Affairs Latinoamérica* 15:4 (10/2015), 112-118, [link](#)
15. (2015) «Οι τρεις τάσεις του Ισλάμ στην Ευρώπη», *Foreign Affairs Hellenic Edition* 33 (4/2015), 136-151, [link](#)
14. (2014) 'A New Instrumental Framework of Greek Citizenship', στο: T. Fouskas & V. Tsevenis (eds), *Contemporary Immigration in Greece: A Sourcebook*, Athens: European Public Law Organization, 2014, 51-70, [link](#)
13. (2014) «Συγκριτική τυπολογία Σινικής και Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας», *Νέα Εστία* 1864 (12/2014), 610-651, [link](#)
12. (2014) «Η διάδοση του Χριστιανισμού στην σύγχρονη Κίνα», *Foreign Affairs Hellenic Edition* 26 (2014), 105-121, [link](#)
11. (2013) «Η ταυτότητα της Μουσουλμανικής Αδελφότητας», *Foreign Affairs Hellenic Edition* 19 (10/2013), 77-93, [link](#)
10. (2013) «Ο Liddell Hart ως θεωρητικός της Στρατηγικής», στο: B. Liddell Hart, *Οι Γερμανοί στρατηγοί μιλούν*, Αθήνα 2013, i-xv, [link](#)
9. (2012) «Αρχές μεταναστευτικής πολιτικής», *Foreign Affairs Hellenic Edition* 4 (4/2012), 54-68, [link](#)
8. (2010) «Ευρωπαϊκή νομοθεσία για την απόδοση ιθαγένειας», *Φιλελεύθερη Έμφαση* 42 (1/2010), 108-120, [link](#)
7. (2010) «Η νεοελληνική ιστορία στη *Μεθιστορία* του Κυριάκου Χαραλαμπίδη», *Πάροδος* 37 (2010), 4386-4391, [link](#)

6. (2009) 'The Historical Image of the Battle of Thermopylae', στο: *Thermopylae: The Most Unequal Battle in History*, Carrollton, TX: Squadron Signal, 2009, 72-90, [link](#)
5. (2008) 'A Historical Interpretation of the Athenian Victory', στο: *Marathon 490 B.C.: Athens Crushes the Persian Might*, Carrollton, TX: Squadron Signal, 2008, 76-78, [link](#)
4. (2007) «Γοτθικά στοιχεία στην υστεροβυζαντινή αρχιτεκτονική της Πελοποννήσου», *Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου «Η Πελοπόννησος μετά την Δ' Σταυροφορία του 1204»*, Μυστράς, 1-3/10/2004, Αθήνα: Εταιρεία Πληθονικών/Βυζαντινών Σπουδών, 2007, 205-212, [link](#)
3. (2006) «Η ιστορική εικόνα της Σπάρτης τον 19ο και 20ό αιώνα», *Πρακτικά Β' Συνεδρίου της Εταιρείας Λακωνικών Σπουδών, Σπάρτη, 29-31/10/2004*, τόμ. Α', Αθήνα: Εταιρεία Λακωνικών Σπουδών, 2006, 337-348, [link](#)
2. (2005) «Ο αφοκεντρισμός και η παραποίηση της ελληνικής ιστορίας», *Στρατιωτική Επιθεώρηση* 3-4/2005, 124-135, [link](#)
1. (2000) «Ελληνικά τοπωνύμια στην ηπειρωτική Κάτω Ιταλία μαρτυρούμενα σε αρχαίες πηγές», *Onomata: Revue onomastique* 15: *Πρακτικά Β' Συνεδρίου της Ονοματολογικής Εταιρείας Ελλάδος, Καστελλόριζο, 3-4/9/1996*, Αθήνα 2000, 189-196, [link](#)

2.2 Λήμματα για εγκυκλοπαιδείες και σύντομα κείμενα

- (2008) «Η ιδεολογία της ναυμαχίας της Ναυπάκτου», στο: *Ναύπακτος 1571*, Αθήνα 2008, 74-85
- (2006) «Η ιστορική εικόνα της νίκης στον Μαραθώνα», στο: *Μαραθώνας 480 π.Χ.*, Αθήνα 2006, 34-35
- (2005) «Η ιστορική εικόνα της μάχης των Θερμοπύλων», στο: *Θερμοπύλες*, Αθήνα 2005, 60-77
- (2004) «Ο Β' Καρχηδονιακός Πόλεμος», στο: *Καρχηδονιακοί Πόλεμοι*, Αθήνα 2004, 28-66
- (2004) «Ο Α' Καρχηδονιακός Πόλεμος», στο: *Καρχηδονιακοί Πόλεμοι*, Αθήνα 2004, 14-27
- (2004) «Ρώμη και Καρχηδόνα», στο: *Καρχηδονιακοί Πόλεμοι*, Αθήνα 2004, 4-13
- (2004) «Niccolò Machiavelli και Θουκυδίδης: Η ιστορία ως διδαχή και ως παράδειγμα», *Ιστορικά Θέματα* 29 (5/2004), 24-35
- (2003) «Étienne Dolet», *Ιστορικά Θέματα* 17 (4/2003), 60-66
- (2003) «Ο Edward Gibbon και η πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας», *Ιστορικά Θέματα* 15 (2/2003), 34-45
- (2002) «Thomas Hobbes και Θουκυδίδης: Θεωρία του πολέμου και ιστορικές ερμηνείες», *Ιστορικά Θέματα* 8 (6/2002), 24-39
- (2002) «Οι ιστορικοί μύθοι του αφοκεντρισμού», *Ιστορικά Θέματα* 6 (4/2002), 24-41
- (2002) «Ιδεολογίες και εθνικές νοοτροπίες στην Μικρασιατική Εκστρατεία», *Μικρασιατική Εκστρατεία 1919-22*, Αθήνα 2002, 66-71
- (2000) 'Desipris, Fragkiskos', λήμμα στο εγκυκλοπαιδικό λεξικό *Allgemeines Künstlerlexikon: Die bildenden Künstler aller Zeiten und Völker*, Ed. Beyer, Andreas, Savoy, Bénédicte & Tegethoff, Wolf, Bd. 26, Leipzig: Saur Verlag, 2000, [link](#)
- (2000) 'Desipris, Dimitrios', λήμμα στο εγκυκλοπαιδικό λεξικό *Allgemeines Künstlerlexikon: Die bildenden Künstler aller Zeiten und Völker*, Ed. Beyer, Andreas, Savoy, Bénédicte & Tegethoff, Wolf, Bd. 26, Leipzig: Saur Verlag, 2000, [link](#)
- (2000) 'Depollas, Giorgos', λήμμα στο εγκυκλοπαιδικό λεξικό *Allgemeines Künstlerlexikon: Die bildenden Künstler aller Zeiten und Völker*, Ed. Beyer, Andreas, Savoy, Bénédicte & Tegethoff, Wolf, Bd. 26, Leipzig: Saur Verlag, 2000, [link](#)
- (2000) 'Demos, John', λήμμα στο εγκυκλοπαιδικό λεξικό *Allgemeines Künstlerlexikon: Die bildenden Künstler aller Zeiten und Völker*, Ed. Beyer, Andreas, Savoy, Bénédicte & Tegethoff, Wolf, Bd. 26, Leipzig: Saur Verlag, 2000, [link](#)
- (2000) «Άννα Μπενάκη», *Α' Έκθεση έργων σύγχρονης ελληνικής τέχνης*, Αθήνα: Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας, 2000, 29, [link](#)
- (2000) «Θάλεια Κλεώπα», *Α' Έκθεση έργων σύγχρονης ελληνικής τέχνης*, Αθήνα: Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας, 2000, 21, [link](#)

2.3 Βιβλιοκρισίες

- (2024) «Πλατιάς, Α. & Β. Τρίγκας, *Αποδομώντας την Παγίδα του Θουκυδίδη*, Αθήνα 2023», *Policy Journal* 3 (2/2024), [link](#)
- (2023) «Γκόφας, Α. (επιμ.), *Ο κόσμος και η απειλή της τρομοκρατίας μετά την 11η Σεπτεμβρίου*, Αθήνα 2023», *Books Journal*, [link](#)
- (2023) «Πλατιάς, Α. & Κ. Κολιόπουλος, *50 κανόνες στρατηγικής στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, 2023*», *Policy Journal* 1 (10/2023), [link](#)
- (2017) «Γώγος, Κ., *Το ισλαμιστικό κίνημα στην Τουρκία*, Αθήνα 2016», *Foreign Affairs Hellenic Edition* 49 (5/2017), 167-172, [link](#)
- (2017) «Τριανταφυλλίδης, Κ., *Η γενετική ιστορία της Ελλάδας*, Θεσσαλονίκη 2013», *Civitas Gentium* 5:4 (12/2017), 221-224, [link](#)
- (2015) «Κόκκινος, Δ., *Γεωπολιτική της ενέργειας*, Αθήνα 2015», *Foreign Affairs Hellenic Edition* 37 (12/2015), 191-194, [link](#)
- (2015) «Καλτσώνης, Δ. & Ν. Κανελλοπούλου-Μαλούχου, *Συνταγματικοί και πολιτικοί θεσμοί των βαλκανικών κρατών*, Αθήνα 2015», *Foreign Affairs Hellenic Edition* 34 (6/2015), 165-170, [link](#)
- (2012) «Herzog, C., *Οι Αραβο-ισραηλινοί Πόλεμοι*, Αθήνα 2011», *Foreign Affairs Hellenic Edition* 21/10/2012, [link](#)
- (2011) «Ferguson, Y. & R.W. Mansbach, *Η αναζήτηση της ουτοπίας*, Αθήνα 2009», *Civitas Gentium* 1:1 (2011), 191-195, [link](#)

2.4 Επιστημονική επιμέλεια μελετών

- (2024) Blanchon, David, *Γεωπολιτική των υδάτων*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης
- (2014-2022) *Civitas Gentium*, Πανεπιστήμιο Αθηνών/Τμήμα Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, [link](#)
- (2018) *Contemporary Geopolitical Readings of the Wider Middle East: Security, Economy, Politics, Culture. Proceedings of the International Conference Held at Athens, May 25-26, 2017*, Athens: Leimon, [link](#)
- (2004) Nicol, Donald M., *Βυζάντιο και Βενετία*, Αθήνα: Παπαδήμας, [link](#)
- (2000) *Αριστοτέλους Αθηναίων Πολιτεία*, εκδ. Α. Παναγόπουλος, Αθήνα: Αίολος, [link](#)

3. ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ-ΗΜΕΡΙΔΕΣ-ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

- (2023) 'Greece and China in the Mediterranean', διεθνές συνέδριο The Middle East's Role in Shifting Global Power Landscape: Challenges and Opportunities for a Resilient Region', Adam Mickiewicz University, Πόζναν, 9/12/2023, [link](#)
- (2023) 'Greece and China as Geopolitical Partners in Eurasia', διεθνές συνέδριο 9th High-level Symposium of Think Tanks of China and Central and Eastern European Countries, Chinese Academy of Social Sciences, Πεκίνο, 1-3/11/2023, [link](#)
- (2023) 'Greece in the New Security Architecture of Eurasia', China-CEE Institute, Βουδαπέστη, 3/10/2023, [link](#)
- (2023) 'Greece in the Context of EU-China Relations', High-Level Forum on the 10th Anniversary of the "Belt and Road" Initiative & China-Greece Relations, Aikaterini Laskaridis Foundation/Chinese Academy of Social Sciences, 22/6/2023, [link](#)
- (2023) 'The Image of the War against Ukraine in Greek Media', διεθνές συνέδριο Image of Ukraine: Socio-Political Representations and Linguistic Reflection of Military Realities in Foreign and Domestic Media, Odessa National University, 15/6/2023, [link](#)
- (2023) 'China-EU Relations: Greece's Importance', Tsinghua University, Πεκίνο, 25/5/2023, [link](#)
- (2023) 'Geopolitics of the Caucasus', U.S. State Department/Foreign Service Institute, Ουάσινγκτον, 22/2/2023
- (2023) 'One Year of Russia-Ukraine War: Implications for the Indo-Pacific', Consortium of Indo-Pacific Researchers, 25/2/2023, [link](#)
- (2023) 'The New Mediterranean, Geopolitics in a Volatile Region', Foreign Affairs Institute, Αθήνα, 15/1/2023, [link](#)
- (2021) «Η ανάπτυξη της Γεωγραφίας στην Ελλάδα, 1830-1922», Τέταρτο Συνέδριο Νεοελληνιστών Γεωργίας, Tbilisi State University/Institute of Classical, Byzantine and Modern Greek Studies, Τιφλίδα, 19-20/11/2021, [link](#)
- (2021) «1821-2021: Η γεωπολιτική της Επανάστασης και του ελληνικού κράτους», Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 4/4/2021
- (2019) 'Greece as a NATO Member: An Historical Overview-Parallels to Georgia', University of Georgia, Τιφλίδα, 11/12/2019, [link](#)
- (2019) «Γεωπολιτική και Διεθνείς Σχέσεις στο έργο του Γεωργίου Σκληρού (1878-1919)», Τρίτο Συνέδριο Νεοελληνιστών Γεωργίας, Tbilisi State University/Institute of Classical, Byzantine and Modern Greek Studies, Τιφλίδα, 5/12/2019, [link](#)
- (2019) «Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου, 1919-2019», Ομοσπονδία Ελληνικών Κοινοτήτων Γεωργίας, Τιφλίδα, 19/5/2019, [link](#)
- (2018) «Η γεωπολιτική της 28ης Οκτωβρίου 1940», Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 6/11/2018
- (2017) 'Safe Zones in Syria and Their Impact on Refugee and Migration Flows', διεθνές συνέδριο «Σύγχρονες γεωπολιτικές αναγνώσεις στην Ευρύτερη Μέση Ανατολή: Ασφάλεια, Οικονομία, Πολιτική, Πολιτισμός», Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 25-26/5/2017, [link](#)
- (2017) «Οι Έλληνες Πομάκοι και ο Πυλώνας Πολιτισμός/Πληροφορία» [& Π.Γ. Κριμπάς], διεθνές συνέδριο «Σύγχρονες γεωπολιτικές αναγνώσεις στην Ευρύτερη Μέση Ανατολή», Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 25-26/5/2017, [link](#)
- (2016) 'Greece as a NATO Member in the New Environment', συνέδριο «Global New Positioning: The Importance of Transatlantic Relations, Africa, Near East, Russia and Asia for Greece», Πανεπιστήμιο Αθηνών/Universität Leipzig, Αθήνα, 3/7/2016, [link](#)
- (2016) 'The Migration Crisis and European Societal Security', σεμινάριο «Factors and Indicators of the Redistribution of Power in the Greater Middle East», Institute of International Politics and Economics, Βελιγράδι, 31/3/-4/4/2016
- (2015) 'Arab Spring and Migration Flows towards Europe: Security Implications for Greece', διεθνές συνέδριο «Global New Positioning: The Importance of Transatlantic Relations, Africa, Near East, Russia and Asia for Greece», Universität Leipzig, Δεϊψια, 8/6/2015, [link](#)
- (2014) 'Preliminary Geopolitical Observations in the 19th and Early 20th Century', Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 4/2/2014
- (2004) «Η ιστορική εικόνα της Σπάρτης», Β' Συνέδριο της Εταιρείας Λακωνικών Σπουδών, Σπάρτη, 29-31/10/2004, [link](#)
- (2004) «Γοτθικά στοιχεία στην υστεροβυζαντινή αρχιτεκτονική της Πελοποννήσου», διεθνές συνέδριο «Η Πελοπόννησος μετά την Δ' Σταυροφορία του 1204» της Εταιρείας Πληθωνικών και Βυζαντινών Σπουδών, Μυστράς, 1-3/10/2004, [link](#)
- (2000) «Ελληνικά τοπωνύμια στην ηπειρωτική Κάτω Ιταλία μαρτυρούμενα σε αρχαίες πηγές», Β' Συνέδριο της Ονοματολογικής Εταιρείας Ελλάδος, Καστελλόριζο, 3-4/9/2000, [link](#)

4. ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Πανεπιστήμιο Αθηνών/Τμήμα Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα *Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση και Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας*

1. Γεωπολιτική της Boko Haram στο Σύμπλοκο της Δυτικής Αφρικής (Νιγηρία- Καμερούν- Νίγηρας- Τσαντ), [link](#)
2. Γεωπολιτική των υδάτων στην Βόρειο Αφρική: Η περίπτωση της Αιγύπτου, [link](#)
3. Υβριδικός πόλεμος κατά την κατάληψη και προσάρτηση της Κριμαίας από την Ρωσία, [link](#)
4. Το Ισλαμικό Κράτος ως ασύμμετρη και υβριδική απειλή, [link](#)
5. Γεωπολιτικές ανακατατάξεις στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο από την πιθανή ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε., [link](#)
6. Η Γνωμοδότηση του Διεθνούς Δικαστηρίου περί της μονομερούς διακήρυξης ανεξαρτησίας του Κοσόβου, [link](#)
7. Το λαθρεμπόριο όπλων και η επιρροή του στους Πυλώνες Άμυνας-Οικονομίας της Ελλάδος (1992-σήμερα), [link](#)
8. Η οικονομική στήριξη ισλαμιστικών ριζοσπαστικών οργανώσεων από την Σαουδική Αραβία και το Κατάρ, [link](#)
9. Ο ρόλος του Ιράν στην διαμόρφωση των ενεργειακών ισορροπιών στο Σύμπλοκο Μέσης Ανατολής-Ελλάδος-Κύπρου, [link](#)
10. Μετανάστευση και εσωτερική ασφάλεια στην Ευρωπαϊκή Ένωση, [link](#)
11. Η αναβάθμιση των Κυπριακών Ενόπλων Δυνάμεων ως γεωπολιτικός παράγοντας στην Ανατολική Μεσόγειο, [link](#)
12. Το σιιτικό Ισλάμ στην ανακατανομή ισχύος στο Σύμπλοκο Σαουδικής Αραβίας-Υεμένης-Αραβοπερσικού Κόλπου, [link](#)
13. Τα συστήματα ελέγχου και προστασίας συνόρων στην αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης: Ελλάδα, [link](#)
14. Ο βρετανικός παράγοντας την περίοδο 1944-1947 στην Βαλκανική Χερσόνησο (Ελλάδα-Αλβανία-Γιουγκοσλαβία-Βουλγαρία), [link](#)
15. Ο γεωπολιτικός ρόλος των οικονομικών σχέσεων στο Σύστημα Μεγάλης Βρετανίας-Γερμανίας τον Μεσοπόλεμο (1919-1939), [link](#)
16. Ο γεωπολιτικός ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην διαχείριση των μεταναστευτικών ροών (2015-σήμερα), [link](#)
17. Η δημιουργία κρατών ως γεωπολιτικός παράγοντας ανακατανομής ισχύος στην Βαλκανική Χερσόνησο: Κόσσοβο, [link](#)
18. Το Σύμφωνο της Σανγκάης ως ανακατανομητής ισχύος στο γεωπολιτικό ισοζύγιο της Κεντρικής Ασίας, [link](#)
19. Η παρέμβαση της Τουρκίας στην Συρία (2012-2020) ως έκφραση της υψηλής τουρκικής στρατηγικής, [link](#)
20. Μετανάστευση και εσωτερική ασφάλεια στις Κάτω Χώρες (Βέλγιο-Ολλανδία), [link](#)
21. Η Σικελική Εκστρατεία ως παράγων ανακατανομής ισχύος στον ελληνικό κόσμο το τελευταίο τέταρτο του 5ου αιώνα π.Χ., [link](#)
22. Ο γεωπολιτικός ρόλος Ρωσίας-Ιράν στην τελική αποτροπή πτώσης του συριακού καθεστώτος, [link](#)
23. Η μετανάστευση μεγάλης κλίμακος ως πρόκληση επί της εσωτερικής ασφαλείας της Ελλάδος, [link](#)
24. Η πολιτιστική και οικονομική διείσδυση της Τουρκίας στο Σύμπλοκο των Βαλκανίων, [link](#)
25. Η κυριαρχία επί της χριστιανικής οικουμένης στην Δυτική Ασία, Ανατολική Μεσόγειο και τον λατινικό χώρο, 726-1054, [link](#)
26. Οι ΜΚΟ ως γεωπολιτικός παράγοντας ανακατανομής ισχύος στο Γεωπολιτικό Σύμπλοκο Ελλάδος-Τουρκίας, [link](#)
27. Γεωπολιτική ανάλυση της διαστημικής πολιτικής της Τουρκίας, [link](#)
28. Το οργανωμένο έγκλημα στα Βαλκάνια την περίοδο 1991-2020, [link](#)
29. Το σουνιτικό Ισλάμ και η εργαλειοποίησή του από την Τουρκία στο Σύμπλοκο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, [link](#)
30. Η ρωσική επιρροή στα Βαλκάνια από τον Ψυχρό Πόλεμο και έπειτα
31. Υπηρεσίες πληροφοριών σε επιχειρήσεις γκρίζας ζώνης και νέες στρατιωτικές τεχνολογίες στην ΝΑ Μεσόγειο
32. Το ζήτημα της Βορείου Ηπείρου στο Γεωπολιτικό Σύμπλοκο των Βαλκανίων
33. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία: Νομικές και γεωπολιτικές παράμετροι
34. Η γεωπολιτική των ΜΚΟ στο ζήτημα της παράνομης μετανάστευσης στο Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου